

Kunskapsdelning om undervisning i historia och SO-ämnena på sociala medier; en komparativ studie mellan USA och Sverige

Johan Samuelsson

Nordidactica

- Journal of Humanities and Social Science Education

2019:3

Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education

Nordidactica 2019:3

ISSN 2000-9879

The online version of this paper can be found at: www.kau.se/nordidactica

Kunskapsdelning om undervisning i historia och SO-ämnena på sociala medier; en komparativ studie mellan USA och Sverige

Johan Samuelsson

Karlstads universitet

Abstract: This article reports on a study of how teachers share knowledge about teaching on social media, specifically in teacher groups on Facebook, which is a common channel for teachers sharing experience on teaching issues. Group discussion fora for teachers in the US and Sweden in History and Social Studies Subjects are compared. Most of the posts concern teaching content knowledge in various areas. There are very few examples of discussions on why a topic is being taught, however. The similarities between the US and Sweden in this context are significant, and can be understood as a result of a shared school system, which is characterized by a focus on performance, standards and tests. The group similarities can also be understood in relation to the special "Facebook culture" in which certain expected behaviours recur regardless of national context.

KEYWORDS: KNOWLEDGE CIRCULATION, SOCIAL STUDIES, SOCIAL MEDIA

About the author: Johan Samuelsson är docent i historia vid Karlstad universitet. Hans huvudsakliga forskningsområde har kretsat kring historiedidaktik och lärares arbete i ett historiskt perspektiv.

Bakgrund och problem

I ett historiskt perspektiv har lärare som grupp generellt sett tagit ansvar för att skaffa sig kunskap om hur undervisning kan bedrivas. Lärarna har startat ämnesföreningar, organiserat sig på lokal nivå i olika lärarföreningar och har också via sina fackföreningar erbjudits kunskaper om undervisning (Persson, 2008). Kunskapen som lärare tog del av var redan vid tidigt 1900-tal ofta påtagligt internationell till sin karaktär (Pearson, 1922; Hermansson, 1940; Holmgren, 1928).

Schematiskt kan man säga att perioden i Sverige fram till 1950-talet präglades av en i hög grad lärarstyrd delning av kunskap, eller för att använda ett centralt perspektiv i denna artikel, i cirkulation av central kunskap för yrket var lärarna en viktig aktör. Text fanns redan på 1930-talet lokala föreningar för historielärare och 1942 bildades Historielärarnas förening (HLF) som en riksorganisation med en egen skrift (HLFÅ, 1942). Även skrifter av mer allmändidaktisk karaktär delade tidigt med sig av kunskap om undervisning. I tidskriften *Skola och samhälle* (1920-1967) fanns exempelvis recensioner av aktuell pedagogisk litteratur och lärarberättelser om hur undervisningen kunde bedrivas. Berättelserna hade en tydlig internationell prägel och lärarna som tog del av innehållet kunde inspireras av skolor från Tyskland, USA och Österrike.

1950-talet och framåt innebar att staten via Skolöverstyrelsen, länskolnämnder och ämneskonsulenter delade och spred kunskap om undervisning. I Sverige skedde alltså betydande förändringar gällande hur kunskap delas. USA har dock under hela 1900-talet haft en decentraliserad delstatsstyrning avseende skolans organisering (Hopmann, 2003). Det har inneburit en stor variation gällande hur lärare tagit del av kunskap från kollegor och forskning. Men ett sätt att dela kunskap kunde ske via lärarkonsulter som också var verksamma som inspektörer (Casserberg, 1948; Johnsson, 1948). Det fanns också återkommande sommarkurser där lärare kunde ta del av ny kunskap under ledning av högskolor och universitet. En form av studiecirkel där lärare utbytte erfarenheter och diskuterade aktuella tidskriftsartiklar bedrevs också i vissa skolor (Hermansson, 1940).

Sverige och USA har också vissa likheter. De senaste decennierna har inneburit ett skifte då den offentligt styrda skolan efterhand har fått träda tillbaka till förmån för mer avreglerade, liberala och marknadsdrivna sätt att driva skola och utveckla lärarkunskaper (Hopmann, 2003). Detta är en internationell trend som inte bara har påverkat Sverige och USA. Beslut om undervisningens genomförande har i högre grad flyttats från staten till skolor och enskilda lärare, vilket kan ses som en generell global trend (Ozga, 2009; Whitty & Power 2000). Nationella myndigheter som huvudsakliga aktörer inom utbildningsväsendet har fått konkurrens då utbildningssektorn i allt högre grad påverkats av globaliseringen där internationella utbildningsföretag driver skolor, tar fram internationella test och utvecklar tekniska system i form av s.k. lärplattformar (Ball et al., 2012). Globaliseringen av utbildning får även konsekvenser för undervisningen i enskilda ämnen, vilket är mest tydligt i ämnen som ingår i internationella test. "Testämnena" riskerar att avkontextualiseras och frikopplas från sitt historiska sammanhang (Sjöberg, 2005).

Hur får då lärare del av ny kunskap om undervisning i dag? Ball et al (2012) visar att en rad nya aktörer som t ex pedagogiska konsulter och utbildningsföretag erbjuder effektiva undervisningsmetoder och agerar i mellanrummet mellan staten och lärare. Detta bidrar till en ”performance-kultur” där elevens måluppfyllelse och kvalificering står i fokus. Statens verktyg för att främja denna kultur eller policy är detaljstyrda läroplaner och en skarp uppföljningskultur via t ex nationella prov och betyg (Ball et al., 2012; Biesta, 2010). Statens tidigare starka kontroll över utbildning utmanas ytterligare av den senaste tidens teknikutveckling och genombrott för sociala medier. För dagens lärare finns nya sammanhang där de kan ta del av kollegors erfarenheter och kunskaper om hur undervisning kan bedrivas. Det innebär också att lärarna själva enkelt kan dela med sig av sin yrkeskunskap på nya sätt.

I denna artikel är intresset riktat mot en sådan arena där lärarna kan skaffa sig ny kunskap av relevans för sitt yrke, Facebook. Facebook-grupper för lärare är en internationell trend. I exempelvis Danmark finns gruppen ”historielærer” och i Norge finns en grupp för religionslärare, ”RLE-lærergrupp”.

Lärargrupper på Facebook är ett sammanhang där kunskapsdelning om undervisning sker. En mängd olika lärargrupper har skapat arenor för utbyte av erfarenheter och kunskaper. Dessa grupper blir ett slags lärande sammanhang där ämnesdidaktisk kollegial samverkan sker. Den kunskap som efterfrågas och delas på Facebook av lärare har visat sig bl a kretsa kring tolkningar av läroplaner, kursplaner och kunskapskrav. På dessa grupper delas även konkreta metodologiska tips om hur undervisningen kan läggas upp (Liljekvist, 2016; Bissessar, 2014). Tidigare studier av lärargrupper på Facebook har gjort ämnesdidaktiska komparationer (Liljekvist, van Bommel, Olin-Scheller, 2017), men få internationella jämförelser har gjorts.

Med utgångspunkt i den ovan beskrivna utvecklingen är det således relevant att göra en studie med en internationell komparativ ansats av lärargrupper på Facebook där merparten av medlemmarna kommer från antingen USA eller Sverige. Länderna har delvis olika sätt att organisera skolan, USAs decentraliserade system kan ställas mot Sveriges nationellt organiserade system. Men samtidigt befinner de sig i ett marknadsstyrt system där ansvarsutkrävande med tillhörande fokus på standards och test är viktiga komponenter, vilket också kan påverka karaktären på den kunskap som delas.

Det övergripande syftet är att undersöka vilken karaktär och vilket innehåll kunskapsdelning har i svenska och nordamerikanska (USA) facebookgrupper för lärare i SO-ämnen som i huvudsak kommer från Sverige eller USA.

Studien har en ämnesdidaktisk komparativ ansats då kunskapsdelning avseende SO-ämnena i olika nationella kontexter (Sverige och USA) jämförs. Utgångspunkten i en komparation är att ”fallen” ska vara olika, men samtidigt tillräckligt lika för att det ska vara intressant att se på likheter och variationer. Genom att använda mer än ett case (t ex kunskapsdelning hos historielärare i Sverige) ökar möjligheterna till teorigenerering och generalisering (Ongstad, 2012; Bryman, 2012; Rothstein, 1986; Mörner, 1981). Samtidigt som fallen är olika ska det finnas gemensamma ”variabler” som gör komparationen relevant, (kunskapsdelning på Facebook). Att valet föll på USA hade delvis praktiska orsaker, det behövde vara ett engelskspråkigt land så att inläggen kunde

läsas. Men landets skolsystem behövde också skilja sig markant från det svenska systemet för att en komparation skulle bli intressant, skillnader som delvis beskrevs tidigare.

När det gäller den generella ämneskaraktären på historia och SO-undervisning i USA kan här endast förenklade beskrivningar göras. En generell trend i USA är ett starkt fokus på traditionell och nationell historia, dock kombinerat med inslag av kopplingar till den ämnesdisciplinära traditionen så till vida att olika aspekter av historiskt tänkande är centralt. Social studies, där vanligtvis historia, geografi och ”Civics” ingår, har gått mot att i högre grad än tidigare fokusera traditionella kunskaper och undervisningsmetoder, på bekostnad av exempelvis kritiskt tänkande (Evans, 2004; 2012).

Det finns både likheter och skillnader mellan den svenska och nordamerikanska inriktningen på SO-ämnena. En avgörande skillnad gällande framförallt historieämnet är att i Sverige har historiemedvetandetraditionen en starkare ställning än i USA. Dock finns det även i Sverige inslag i läroplanerna av historiskttänkandetraditionen. När det gäller samhällskunskap och övriga SO-ämnen har ämnet i Sverige utvecklats mot att i högre grad än tidigare vara disciplinärt inriktat (Grönlund, 2019; Samuelsson & Wendell, 2016).

Det som är lika i denna komparation är kunskapsdelning i historia och övriga SO-ämnen på Facebook. Det finns även andra likheter, t ex att lärarna kan sägas befinna sig i ett sammanhang där skolan i allt högre grad påverkas av marknadsisering och liberalisering vilket inneburit att en rad olika aktörer släppts in på skolmarknaden. När det gäller de olika ämnena kan man om man utgår från exempelvis Symcox (2002), Evans (2012), Samuelsson & Wendell (2016) identifiera några gemensamma drag, till exempel ett betydande inslag av en nationell kanon och medborgarfostran kombinerat med framlyftandet av analytiska och disciplinära förmågor.

Avseende skillnader finns det på systemnivå en avgörande skillnad i att Sverige har en nationellt fastslagen läroplan där undervisningens innehåll och syfte slås fast, det finns inte i USA.

Val av studieobjekt, kunskapsdelning via Facebook

Lärare som aktiva producenter av kunskap rörande undervisning har en lång historia i USA och Sverige men artikeln studerar specifikt hur en modern arena används för kunskapsspridning om undervisning i SO-ämnena. I ett internationellt perspektiv finns en rad exempel på hur lärare använder Facebook för att dela med sig av sina kunskaper liksom för att efterfråga kunskaper om undervisningen. I USA finns exempelvis flera facebookgrupper som vänder sig till historielärare. Gruppen ”Discovering Sharing And Teaching Black History Facts” har som namnet tydligt visar ”black history” i fokus: *”This group is specifically for postings of Black History Facts, pictures, videos etc.”* Gruppen har drygt 13 000 medlemmar. Det finns även grupper i USA som har en SO-övergripande ansats. Gruppen ”Secondary Social Studies Teachers Collaborative Group” har 3300 medlemmar, vänder sig till lärare i historia, geografi och samhällskunskap och beskriver syftet med gruppen på följande vis: *”This group is for*

collaboration and idea sharing with other Secondary Social Studies teachers. Feel free to ask questions, share ideas, and work together to create the best interactive Social Studies classrooms for your students!"

Gruppen "IBDP History Teachers: Support Group" har 2500 medlemmar och beskriver syftet med gruppen på sin hemsida på följande vis. *"This Facebook Group is for teachers of the IBDP History course to help them exchange teaching ideas, share useful resources, and ask for help and advice."*

I Sverige finns flera generella pedagogiska facebookgrupper som t ex "Bedömning för lärande" med 23 000 medlemmar. Nyligen startade också gruppen "Lärarnas kunskapsbank" som på kort tid fått nästan 10 000 medlemmar. Syftet med gruppen "är att alla lärare kan dela material mellan varandra. Lärare kan även efterfråga material, få tips, inspiration, jobberbjudanden, mm." Det finns tre grupper som vänder sig direkt till lärare i SO-ämnena. De tre stora är "SO i åk 4-6" "Nätverk för historielärare" och "SO/SH-lärare".

SO i åk 4-6 vänder sig till mellanstadielärare och vill vara en plattform för diskussion och delande av kunskap: *"Här kan vi diskutera allt som har med SO-undervisning på mellanstadiet att göra. Det är fritt fram att ställa frågor, inspirera, komma med tankar och funderingar, tipsa och diskutera i största allmänhet. Välkomna!"*

Nätverk för historielärare vänder sig till historielärare och har drygt 2000 medlemmar och gruppens roll beskrivs på hemsidan: *"Här diskuteras vi historieundervisning och skapar kontakter mellan lärare i historia."*

SO/SH-lärare har omkring 5000 medlemmar. På hemsidan står att SO/SH-lärare är en grupp *"där SO/SH-lärare kan diskutera sitt/sina ämnens specifika och allmänna didaktiska utmaningar. En grupp för alla SO-ämnena, med övervikt mot samhällskunskap, m.a.o."*

Vi kan notera att gruppen både riktar sig till lärare som vill dela eller ta del av ämnesspecifik och allmändidaktisk kunskap. Det går alltså att se att gruppen bidrar till att cirkulera kunskap om undervisning i de fyra SO-ämnena.

Det var svårt att hitta identiska jämförbara grupper mellan länderna och ämnena. Valet föll då på att inkludera en renodlat ämnesspecifik grupp från respektive land. Då utkristalliserades grupper som riktade sig till historielärare, "IBDP History Teachers: Support Group" där merparten av lärarna kommer från USA och "Nätverket för historielärare" som riktar sig till svenska lärare. Två grupper som vände sig till mer än ett ämne inom SO-blocket valdes också ut, "SO/SH-lärare" och "Secondary Social Studies Teachers Collaborative Group" (USA). Grupperna vänder sig främst till lärare på högstadiet och gymnasiet.

Kunskaps-cirkulation, ett relevant perspektiv för ämnesdidaktisk forskning

Intresset för hur kunskap delas och cirkulerar har växt de senaste åren och har inte minst inom historisk forskning renderat stort intresse. Lässig (2016) ser att studier av kunskaps-cirkulation och kunskapshistoria bland annat kan handla om hur kunskap systematiseras, delas, förändras och stabileras. I studiet av kunskaps-cirkulation är det

centralt att se på kunskapens aktörer eller ”brokers”, vilket innebär att man ser på hur olika organisationer, institutioner och personer producerar och delar kunskap.

Ett grundantagande i artikeln är att skapandet av kunskap ska förstås som en förhandling och process mellan olika aktörer i ett samhälleligt sammanhang, inte som en enkelriktad transfer från centrum till periferi (Burke, 2016; Goodson, 2004; Latour, 1997; Sarasin, 2015; Lightman et al., 2013). Kunskaps-cirkulation ska också förstås i relation till att det nästan aldrig finns helt gemensamma uppfattningar om kunskap, utan att det snarare finns en mängd konkurrerande uppfattningar om vad som är rätt kunskap. Visserligen finns det dominerande uppfattningar om kunskap, men dessa uppfattningar utmanas ofta (Burke, 2016; Lässig, 2016). Det innebär att i studier av kunskaps-cirkulation bör olika slags kunskapsproducenter studeras. Såväl formella institutioner som skolmyndigheter och informella institutioner som t ex ämnesföreningar och enskilda lärare är lämpliga att analysera. Även hur olika aktörer och institutioner samverkar, eller för den delen motverkar varandra, i diskussionen om kunskap är relevant att studera.

Kunskaps-cirkulation bör också förstås i relation till lokala och nationella kontexter. Kunskapen, i detta fall kunskap om undervisning i SO-ämnena, tas emot, tolkas och omställs i relation till den kontext som det sker i. Kunskap ses alltså inte som ett statiskt fenomen som förs över från exempelvis en delstatsläroplan till lärarna (Lässig, 2016; Latour, 1997; Ball et al., 2012).

Vilka aspekter av kunskaps-cirkulation kan studeras?

Det är inte bara frågan om hur kunskapen förändras i samband med kunskaps-cirkulationen som bör belysas. Det är också viktigt att utröna hur det sker, det vill säga vilka aktörer och institutioner som blir bärare av kunskapen. Historiska studier har identifierat ett antal olika aktörer i samband med kunskaps-cirkulation. Rodgers (1998) studerade hur progressiv politik i allmänhet färdades från USA till Europa och några för denna process centrala arenor, aktörer och institutioner identifierades. Utbytet skedde via olika ”brokers” eller mäklare. Mäklare kunde vara ”resenärer”, som exempelvis fackföreningsmän eller tjänstemän från finansdepartement som besökte nordiska länder för att ta del av hur en interventionistisk progressiv ekonomisk politik kunde föras. Ett annat sätt var internationella konferenser och kurser där deltagare utbytte kunskaper och erfarenheter. Tidskrifter och litteratur av olika slag var också viktiga när den moderna progressiva politiken spreds (Rodgers 1998). Snarlika historiska tendenser har identifierats när det gäller spridning av progressiv undervisningsmetodik (Popkewitz, 2006). I analysen av kunskaps-cirkulationens institutioner och aktörer är det relevant att undersöka interaktionen mellan olika aktörer och institutioner, men också olika aktörers användning av olika arenor bör studeras (Östling, 2015; Burke, 2016).

När det gäller kunskap om undervisning i historia (och andra ämnen) finns en rad andra aktörer jämte myndigheter som har möjlighet att delta i kunskaps-cirkulationen. En organisation som ”Historielärarnas förening” har en egen facebook-sida. Föreningen har som ambition att göra undervisningen bättre, och enligt hemsidan är föreningens

uppgift att ”verka för att stärka historieundervisningens kvalitet och villkor samt fungera som en mötesplats för landets historielärare.” Det finns också en rad kulturarvsinstitutioner och andra organisationer som är presumtiva delare av relevant kunskap.

I detta sammanhang, Facebook, är det troligt att t ex en lärare delar ett offentligt material om undervisning från Skolverket. Läraren kan då sägas bli en bärare av ett budskap från institutionen Skolverket, samtidigt som hon alltså är just en lärare. Men det är vidare tänkbart att institutioner av olika slag också använder sig av lärardrivna plattformar, som Facebook, för att cirkulera kunskap om ett fenomen, utan direkt involvering av lärare. I artikeln kommer jag i huvudsak att tala om kunskap som *delas*. Jag väljer det avgränsade begreppet då själv kunskapens transformation inte närmare studeras. Visserligen sker en cirkulation av kunskap via Facebook och därmed sker en presumtiv förändring av kunskap, men jag gör ingen analys av själva förändringen av kunskap i grupperna. En orsak till detta är att jag är ute efter hur kunskap cirkulerar ”globalt” via sociala medier, inte hur lärare i de enskilda grupperna sedan diskuterar denna kunskap. Fokus på trådstartaren görs också av praktiska skäl. Hade diskussionen om delad kunskap i de olika grupperna studerats hade andra avgränsningar behövts göras av resursskäl, t ex hade det inom ramen för en artikel varit svårt att både göra komparationer mellan länder och att analysera hur kunskap diskuteras efter en trådstart.

Med kunskap avses i artikeln vanligtvis ”kunskap om något”, det vill säga kunskap kopplat till undervisningen i historia och SO-ämnena. Konkret kan det handla om hur ett elevsvar ska tolkas eller en lektion om historiebruk kan läggas upp. Men kunskap om undervisning kan även röra ett specifikt ämnesinnehåll, t ex vad en bra historiska källa är.

När lärare får bestämma, precisering av problem och forskningsfrågor

I relationen till den ovan beskrivna teoretiska utgångspunkten avseende kunskaps-cirkulation och olika arenor och institutioner för detta, är det av intresse att belysa karaktären på den kunskap som delas via Facebook. Vi borde, i relation till den övergripande marknadsiseringen och liberaliseringen av samhället och skolan, kunna iaktta en mångfald av olika aktörer som förmedlar kunskap på Facebook.

Genom att analysera ett utsnitt av kunskapsdelning på Facebook ska vi se om detta stämmer. Karaktären på den kunskap som delas ska studeras och jämförelser mellan länder och ämnen kommer att göras.

De forskningsfrågor som kommer att ställas är:

- Vilken kunskap delas och önskas av lärare från USA och Sverige i grupper för lärare i historia och andra SO-ämnena?
- Vilka är de centrala mäklarna av kunskap i de olika facebookgrupperna?
- På vilket sätt har de nationella arenorna också blivit en arena för internationella kunskapsproducenter att sprida kunskap?

Metod och genomförande

En tolkande ansats med inslag av innehållsanalys användes där jag sökt efter återkommande innehåll och perspektiv i texterna (Cohen, Manion, & Morrison, 2011). Ingången var att öppet söka efter mönster och teman i materialet i relation till tidigare studier och teorier. En förstudie har gjorts på grupper som vänder sig till lärare i SO-ämnena, även dessa preliminära resultat kom initialt att bidra med analytiska kategorier. I praktiken innebar det att forskning och begrepp från kunskapscirkulationsforskning och forskning om Facebook användes. Initialt sökte jag därför dels efter olika aspekter av kunskap som kan tänkas efterfrågas på sociala medier, som t ex ämneskunskaper av olika slag, dels sökte jag också efter olika slags kunskapsmäklare som borde vara aktiva på Facebook, t ex lärare och konsulter.

Avsikten med analysen var inte att se efter hur historielärare svarade upp mot ett antal fastställda kategorier som konstaterats i tidigare studier av Facebook, utan snarare utvecklades kategorierna i samspel mellan tidigare forskning och det empiriska materialet (Bryman, 2012; Alvesson & Sköldberg, 2009).

Materialet samlades in under våren 2019. Först undersöktes inledande inlägg på de olika grupperna, dessa inlägg brukar kallas ”trådstart” (TS). I ett första skede studerades 20 TS i varje grupp som publicerades under april. En inledande analys och kategorisering gjordes då. För att få spridning av materialet gick ytterligare 20 TS igenom i respektive grupp för maj månad. Detta innebar också att en möjlighet att pröva ”mättnaden” i materialet, det vill säga huruvida det tillkom några nya perspektiv eller teman som inte upptäckts tidigare. Några avgörande nya perspektiv tillkom dock inte efter genomgången i maj och bedömningen gjordes att ytterligare empiriinsamling inte skulle bidra till utvecklandet av kategorierna. 40 TS från varje grupp har sammanlagts gått igenom, vilket gör att det empiriska materialet sammalag utgörs av 160 TS.

Även om materialet består av 160 TS har inte artikeln några ambitioner att göra några statistiska generaliseringar på grundval av empirin, vissa enskilda underkategorier har så få träffar i materialet att det inte kan uteslutas att slumpen inverkat på resultatet. Snarare är ambitionen att göra vad som brukar kallas ”teoretiska generaliseringar” (Yin, 2014). Det innebär att empirin relateras till tidigare forskning och teori, snarare än till hela populationer.

De olika kategorierna som till slut föll ut presenteras i resultatkapitlet, kategorierna kommer att exemplifieras med korta empiriska referat. Referat följs med en efterföljande bokstav samt vilken månad referatet är från. Jag har valt att inte vara mer specifik för att undvika igenkänning av TS.

Resultat

Resultatredovisningen inleds med en redogörelse för vilken slags kunskap som delas och efterfrågas inom de olika grupperna. Sedan kommer en analys av vilka olika mäklare av kunskap som visade sig i materialet och avslutningsvis ska frågan om internationella aktörers plats inom grupperna diskuteras.

Typ av kunskap som delas/efterfrågas

Inom grupperna är det som väntat framförallt kunskap kring ämnesundervisning som delas eller efterfrågas, men det är även en rad andra områden som har kopplingar till lärares yrke som behandlas, vilket tabellen nedan visar. Den mest påtagliga skillnaden mellan svenska och amerikanska grupper är att de svenska grupperna (sammanlagt) i högre grad än de amerikanska behandlar ett bredare spektrum av kunskap än bara ämnesspecifik kunskap. Men tabellen indikerar också att de grupper som enbart hanterar historia i högre grad är inriktade på ämneskunskap än de övriga grupperna.

TABELL 1.

Typ av kunskap som delas

Typ av kunskap som delas och efterfrågas	Nätverk för historielärare	SO/SH	IBDP History	Social Studies	
Ämneskunskap	28	21	38	24	111
Övrigt	6	5	1	7	19
Professionskunskap	4	8	1	5	18
Generell lärarkunskap	2	6		4	12
TOTALT	40	40	40	40	160

Källa: Facebookgrupperna Nätverk för historielärare; SO/SH-lärare, IBDP History Teachers Support Group och Secondary Social Studies Teachers Collaborative Group. Inlägg insamlade under april och maj 2019.

Inom kategorin *Ämneskunskaper* ryms olika förslag om hur undervisning kan läggas upp. En betydande andel av inläggen efterfrågar också kunskap. Att de flesta inläggen handlar om undervisning är inte förvånande då syftet med grupperna är kopplat till just undervisning, även tidigare forskning har som väntat sett att facebookgrupper för lärare behandlar undervisning (Bissessar, 2014; Liljekvist, van Bommel, Olin-Scheller, 2017). Vad har den kunskap som delas och/eller efterfrågas då för karaktär? Det finns i huvudsak inlägg som handlar om komplexa begrepp och perspektiv i kursplanerna, hur bedömning ska gå till, samt metodiska ”tips och tricks”. Inläggen kan både dela med sig av kunskap om undervisning och önska mer kunskap om undervisning. Det gör att det ofta både erbjuds och delas kunskap i inläggen. Detta gäller också när *komplexa begrepp* behandlas. I ”Nätverk för historielärare” är det en lärare som exempelvis delar kunskap om hur undervisningen kan genomföras, men hen önskar också ytterligare exempel på hur historiebruk kan examineras. Just historiebruk är ett relativt nytt perspektiv i den svenska ämnesplanen och uppenbarligen önskar läraren mer kunskap om detta. Efter en kort inledande text om lärares vanliga utmaning med att ”hinna klart” hela historiekursen och en presentation av hur hen brukar jobba med filmanalyser framförs en önskan. Läraren behöver förslag på examinerande uppgifter kopplat till historiebruk: ”Finns det någon som har ett bra upplägg eller uppgift om hur historia kan användas?” (N april 2019). Det finns även lärare som enbart delar med sig av kunskap om just historiebruk och några veckor senare delar en lärare

med sig av bilder som kan användas i undervisningen och enligt läraren borde det ”gå att göra något relevant” med bilderna (K april 2019).

Ett återkommande tema handlar om *kunskapsbedömning*. Snarare än specifika tolkningar av komplexa begrepp, blir det ofta frågor om hur kunskaperna ska vägas samman till omdöme eller betyg. I gruppen ”SO/SH-lärare” efterfrågas t ex kunskap om hur sammanvägning av prestationer ska göras. Läraren ställer en ”betygssättningsfråga” och vill ha svar på hur just en sammanvägning av olika provresultat bör ske: ”Eleven har haft C sedan vårterminen i 8an och har nu skrivit E på nationella prov” (J maj 2019).

Inlägg med koppling till bedömning kan också handla om hur prövningar bör genomföras. I gruppen SO/SH-lärare” önskar en lärare kunskap om hur en prövning kan läggas upp för kurser som Hi1a1 och Hi2a, då det är svårt att få in en hel kurs på en prövning: ”kan ni visa hur ni organiserat det?” (L april 2019). Efterfrågad kunskap om bedömning kan även vara riktad mot hur ett konkret elevsvar ska bedömas. På gruppen ”BDP History Teachers: Support Group” finns följande inlägg där TS behöver ha kunskap om hur ett svar ska bedömas, läraren delar med sig av frågan och undrar om det räcker med att eleven för att få godkänt bara behöver diskutera ”the war as a counter-argument” (T maj 2019).

Jämte bedömning är ett återkommande tema inom kategorin *Ämneskunskaper* delning av kunskap eller önskan om kunskap gällande metodiska ”tips och tricks”. Exemplet nedan visar från gruppen ”SO/SH-lärare” att dessa inlägg inte sällan innehåller först en instruerande text om hur TS bedriver undervisning, och sedan en önskan om att få tips om hur andra lärare gör för att levandegöra historien. TS inleds med ett ”Jag har länge varit nyfiken på hur ni andra lärare gör för att levandegöra undervisning” här finns alltså en önskan om att få kunskap från kollegor och det är specifikt kunskap som inte är för textbaserad då ”eleverna förlorar intresset av för mycket undervisning som bygger på text”. TS fortsätter sedan med att dela med sig av sin erfarenhet av hur en icke-textbaserad undervisning kan gå till. I detta fall handlar det om hur historia kan levandegöras med hjälp av ”uniformer och recept från förr”. Undervisningen kan också innehålla moment där eleverna får ”nosa” och ”smaka” på de teman som undervisningen tar upp (T maj 2019). I inlägget finns det också tre, enligt läraren, användbara bilder när man undervisar om andra världskriget.

De metodiska inläggen kan också handla om hur specifika förmågor i kursplanen *behöver utvecklas*, det kan handla om källkritik eller som i inlägget från ”Nätverk för historielärare” om historiebruk där läraren delar med sig om hur hen med hjälp av ”filmer”, ”tvspel” och ”populärkultur” utvecklar elevernas kunskaper om historiebruk (T april 2019).

Inlägg där mer innehållslig ämneskunskap erbjuds är också vanliga. Det handlar då inte direkt om hur undervisningen kan genomföras, utan snarare har inläggen koppling till de ämneskunskaper undervisningen vilar på. En lärare i gruppen ”IBDP History Teachers: Support Group” delar t ex med sig av följande: ”Just read this article. Very interesting. Would make a good research topic at some point: Being black in Nazi Germany”. Här finns det alltså ingen kunskap som är direkt riktad mot ett undervisningsproblem (L 22 maj 2019).

Den samlade bilden av karaktären på inläggen där kunskap delas eller önskas gällande själva ämnet historia är att de framförallt handlar om undervisningens "hur och vad", endast undantagsvis diskuteras ämnenas "varför". Sällan har inläggen en problematiserande eller utmanande ingång där perspektiv på undervisningsämnet historia presenteras. I tidigare studier av kunskaps-cirkulation har "striden om kunskap" betonats (Burke, 2016; Lässig, 2016). Men i de studerade inläggen här finns få exempel då TS vill gå på djupet just gällande perspektiv på kunskap. Detta kan möjligen också förklaras av att det är just TS som studeras och inte den påföljande eventuella diskussionen som följer efter TS. Dock har som sagt inte de studerade TS karaktären av inbjudan till diskussion om perspektiv på kunskap, de är också sällan kommenterar till exempelvis Skolverkets syn på kunskap. (Dock kom debatten om antikens roll i svenska kursplaner hösten 2019 att generera den sortens diskussioner, men det var i samband med en kursplanerevidering)

Frånvaron av kunskapsdebatt kan rimligtvis förstås i relation till att staten via läroplaner utövar ett tryck på att skolor och elever ska prestera. Av centralt intresse för lärarna blir då framförallt just kunskap kring hur undervisningen kan göras bättre, och möjligen mer effektiv (Ball et al., 2012). Lärarnas praktiska genomförande av god undervisning hamnar alltså i fokus på dessa sidor.

En hel del av inläggen låter sig inte enkelt kategoriseras under ett tema. Dessa har placerats i gruppen *Övrigt*. Det kan handla om skämtsamma inlägg, politiska kommentarer eller önskan om en skön sommar. Även tidigare studier som Bissessar (2014) har visat att lärargrupper ofta har inlägg som inte direkt har med yrkets kärna att göra, men ändå har koppling till läraryrket i allmänhet. I gruppen "Social studies teachers" påpekas t ex något som säkert många av världens lärare känner igen sig i: "I'm grading enduring issues essays today...pray for me folks! 🙏" (K april 2019). Det finns också inlägg som delvis har relevans för de ämnen lärarna undervisar i, men som är av mer allmän karaktär. Till exempel noteras i ett inlägg i samband med EU-valet om högt valdeltagande, vilket en lärare i gruppen "SO/SH" tar som intäkt på att skolan "påverkar och utvecklar ungdomar!" (F april 2019). Det finns även kommentarer till den under våren 2019 pågående debatten om "Me too" på t ex "Nätverk för historielärare".

En betydande andel av inläggen handlar om lön, innehåll i yrket, fackföreningsfrågor och anställningsvillkor, vilket har kategoriserats som *Professionskunskap*. Det handlar här alltså inte om själva ämnesundervisningens genomförande, utan om centrala aspekter av yrket utanför själva undervisningen. Det kan handla om kunskap som har med arbetsvillkor att göra. Flera inlägg handlar exempelvis om löner, fackförbund, uppmaningar till protestmarscher och behörighetskrav, se här inlägg på "SO/SH-lärare" och "Nätverk för historielärare". Men också professionsutveckling diskuteras, ett exempel är från "Social studies teachers" där TS önskade kunskap om lärares professionsutveckling: "I was wondering if you could take a moment and let me know of a past positive/worthwhile professional development opportunity that you had/were involved in.!" (K maj 2019)

En aspekt som skilde sig åt mellan Sverige och USA var frånvaron av referenser till fackföreningar i grupperna med amerikanska lärare. Det innebär inte att fackförbunden

var aktiva i Sverige, men att kunskap som handlade om t ex lön och behörighet delades eller önskades.

Till skillnad från kategorin ämneskunskap har inläggen som kategoriserats som **Generell lärarkunskap** inte exklusiv koppling till historia eller andra SO-ämnen, utan rör kunskap som kan vara användbar i flera ämnen. Generell kunskap är mer frekvent förekommande inom de grupper som behandlar samtliga SO-ämnen, än på ämnesspecifika grupper för historia. Inläggen kan ha andra målgrupper än ämneslärare, i ett inlägg på "SO/SH"-gruppen informerar t ex entreprenörerna och lärarna Anna och Philip om hur yrkesvägledare kan "coacha eleverna" och på så sätt bli bättre på att följa "sin inre kompass?" (A&P april 2019). Kunskap om bedömning som inte är ämnesspecifik, och som härrör från skolmyndigheter, delas också på gruppen "Nätverk för historielärare", se inlägg om Skolinspektionens Webbinarium om bedömning och betygsättning (F maj 2019). Generella aspekter av undervisning diskuteras också av lärare från USA, men i lägre omfattning än i Sverige. I gruppen "Social Studies teachers" samlar en lärare t ex via en enkät in kunskap om vilken undervisning som är mest "effective" (M april 2019).

När det gäller karaktären på den kunskap som delas (eller önskas) finns sammanfattningsvis ingen avgörande skillnad mellan grupperna som kan förklaras med hjälp av skillnader mellan de nationella kontexterna. De grupper som har mest ämnesfokus är de som vänder sig till historielärare, men att det skulle bero på ämnets karaktär är svårt att leda i bevis. Rimligen kan skillnaden snarare förstås i relation till hur grupperna modereras och respektive grupps "facebook-kultur". Att det är ämneskunskaper som står i fokus är förväntat då grupperna vänder sig explicit till olika lärarkategorier, men det är snarare kanske mer förvånande att det på framförallt de svenska grupperna också delas mer generell lärarkunskap.

En globaliserad kanon?

Sjöberg (2005) och andra har diskuterat vad som händer med innehållet i olika ämnen i en skola under globaliseringens tidevarv. Jag har också i analysen sökt efter övergripande likheter och skillnader mellan länderna gällande innehållet. Några saker kan noteras inledningsvis. Det finns i stort sett inget innehåll av samtidsrelevans som kommenteras samtidigt i grupperna. Jag sökte efter personer som Trump och Putin, fenomen som populism, migration, islam och terrorism samt frågor gällande demokrati. Möjligen kan det förklaras med att många av dessa frågor kan upplevas som "kontroversiella samhällsfrågor". Larsson (2019) noterar att skolan alltmer blivit en arena för frågor med "kontroversiell laddning". Skolan behöver därför stärka sin undervisning kring detta enligt Larsson. Frågan är då varför kontroversiella frågor inte tycks behandlas i någon större omfattning i de studerade facebookgrupperna. Möjligen kan det bero på att moderatorerna helt enkelt vill undvika debatter och diskussioner som riskerar att "spåra ur". Det kan också, i kombination med moderering, bero på att medlemmarna i gruppen är snara att anpassa sig till modereringsprinciper och helt enkelt är sparsamma med att starta diskussioner som visserligen kan ge kunskap om hur

samtida kontroversiella frågor kan behandlas i undervisningen, men också kan leda till kontroverser inom grupperna.

Det fanns heller inga konkreta nyheter eller kommentarer kring historiska händelser som behandlades samtidigt i grupperna. Notera att TS gicks igenom under samma perioder (april och maj 2019). Inläggen hade snarare kopplingar till de styrdokument och historisk undervisningstradition som respektive grupps lärare hade att hantera. I USA behandlar grupperna frågor som exempelvis "Great Depression" och mordet på John F Kennedy, medan svenska inlägg exempelvis handlar om hur den svenska samlingsregeringen hanterade Tysklands krav på att få använda svensk järnväg under andra världskriget, den s.k midsommarkrisen i Sverige 1941. Det delades också kunskap om "historiebruk" fem gånger på de svenska grupperna, medan motsvarande fenomen inte fanns representerat i de amerikanska grupperna, vilket rimligtvis beror på att den svenska kursplanen är influerad av den tyska historiemedvetandetraditionen.

Även om de olika grupperna i liten omfattning delar inlägg där gemensamma områden behandlas, finns det några återkommande globala historiska teman som återkommer i båda länderna, de områden som återkom var som tabellen nedan visar första och andra världskriget, Koreakriget och Vietnamkriget, samt Hitler och nazismen. Kalla kriget var ett återkommande tema i en av grupperna med amerikanska lärare, men behandlades inte i Sverige under den undersökta perioden. Dock är det en del av det centrala innehållet i de svenska styrdokumenterna, så frånvaron av kalla kriget förklaras rimligtvis av när insamlingen av materialet gjordes.

TABELL 2.

Gemensamma områden i grupperna

	Nätverk för historielärare	SO/SH	IBDP History	Social Studies	
Första och andra världskriget	4	1	7	1	13
Koreakriget och Vietnamkriget		1	2	1	3
Hitler/Nazism och förintelsen	3	1	8		12

Källa: Facebookgrupperna Nätverk för historielärare; SO/SH-lärare, IBDP History Teachers: Support Group och Secondary Social Studies Teachers Collaborative Group. Inlägg insamlade under april och maj 2019.

Sammantaget är det tydligt att den kunskap som delas eller önskas domineras av kunskap kopplat till historia och de andra SO-ämnena, vilket är rätt naturligt då grupperna vänder sig till ämneslärare. Men också kunskap inom områden som inte direkt rör undervisning i ämnen önskas eller delas också. Här finns en viss skillnad mellan de olika grupperna och det är de två historiegrupperna som är mest ämnescentrerade. Det finns en likhet mellan karaktären på innehållet i den kunskap som delas på grupperna och det är att den har en koppling till lokala skolkontexter. Det finns också några återkommande teman som behandlas inom framförallt de grupper som

vänder sig till historielärare, och det är teman kring de stora krigen, samt frågor kring Hitler och förintelsen.

Mäklarna

Tidigare forskning kring kunskaps-cirkulation har intresserat sig för vilka som bidrar till delning av kunskap och vilka arenor som används, men också hur mäklare och kunskapsförmedlande institutioner förändras och byter positioner (Rodgers, 1998; Östling 2015; Burke 2016; Lässig, 2016). I en mening kan vi se facebookgrupperna som en mäklare arena som bidrar till spridning och produktion av kunskap (Liljekvist, van Bommel, Olin-Scheller, 2017). Men vilka övriga aktörers perspektiv på kunskap som blir tillgängliga i de ämnesspecifika facebookgrupperna är frågan som ska behandlas i detta delkapitel.

Tabellen visar tydligt att lärargrupperna alltså är lärardrivna, det vill säga lärarna är de mest aktiva agenterna på facebookgrupperna. Men, som jag kommer att kunna visa finns tendenser att andra mer marknadsdrivna aktörer använder egna och andra facebookgrupper i kommersiella syften. Man kan också notera att det här finns skillnader mellan USA och Sverige då grupperna från Sverige i högre grad inkluderar andra aktörer än lärare som kunskapsdelare. Noterbart är framförallt att offentliga organisationer och konsulter och enmansföretag i betydligt högre grad är ett svenskt än ett amerikanskt fenomen. Man bör även notera frånvaron av delad kunskap som kommer från universitet och högskolor.

TABELL 3.

Mäklare

	Nätverk för historielärare	SO/SH	IBDP History	Social Studies	
Lärare	24	26	36	39	125
Konsulter och företag	4	7	2	1	14
Offentliga organisationer	6	3	1		10
Lärarstudenter	5	4			9
Ämnesföreningar	1				1
Universitet			1		1
Totalt	40	40	40	40	160

Källa: Facebookgrupperna Nätverk för historielärare; SO/SH-lärare, IBDP History Teachers: Support Group och Secondary Social Studies Teachers Collaborative Group. Inlägg insamlat under april och maj 2019.

Lärares önskan om att få kunskap, eller hens delning av kunskap har kategoriserats som "lärare". Exempel på lärare som delar med sig av kunskaper, eller önskar kunskap, om undervisning har redan presenterats.

Konsulter och företag är framförallt vanligt förekommande i de svenska grupperna, men det handlar framförallt av enskilda konsulter eller personer som exempelvis

presenterar en blogg eller en annan facebookgrupp där kunskap om skolan erbjuds gratis. Företaget/konsulten kan själva starta en tråd, eller så kan det vara en trådstartare som delar med sig av kunskap från densamma. Jag har valt att här inkludera personer eller enmansföretag som uppenbarligen livnär sig på att producera kunskap som kan användas i skolan. Det kan handla om läroboksförfattare, författare, enskilda konsulter som jobbar mot skolan och regelrätta utbildningsföretag. Företagen kan ha som affärsidé att använda sig av vad som kan uppfattas som ideella lärargrupper, men som i bakgrunden har en kommersiell aktör som tycks driva själva gruppen. ”Lärares kunskapsbank” är en sådan grupp. Bakom gruppen står företaget ”Vikarielärare” som enligt sin hemsida ”erbjuder bemanning och rekrytering av främst legitimerade lärare. Vi tillhandahåller undervisning, lektionsplanering, lpp-utformning, provrättning och annat som skolan kan behöva hjälp med av en legitimerad lärare med mycket goda referenser.” Gruppen använder sig av den icke-kommersiella sidan ”SO/SH” och frågar lärarna via en länk till ”Kunskapsbanken”: ”Har du slut på idéer eller börjar tiden ta slut?” Om det är så att lärarna vill ha nya undervisningsidéer uppmanas hen att gå med i ”Lärarnas Kunskapsbank” för att få ”massa tips och idéer” (F april 2019). Som synes handlar det inte specifikt om undervisning i något av SO-ämnena, utan gruppen blir en plattform för indirekt marknadsföring av ett kommersiellt företag. Det finns också konsulter som driver skolutveckling inom olika områden via bl a föreläsningar och bloggar som startar inlägg på ämnesgrupperna. Ett exempel är lärarna Philip och Anna som i gruppen ”SO/SH” delar med sig om hur man kan arbeta för att ”utmana normerna i samhället” (P maj 2019). Egenföretagaren och författaren Henrik Arnstad är ytterligare ett exempel på en kommersiell enskild aktör som erbjuder kunskap, i det här fallet kunskap om fascism. Arnstad har företaget ”Tricorder Media” som erbjuder föreläsningar och seminarier kring exempelvis historia och fascism. På gruppen ”Nätverk för historielärare” delar han t ex kunskap om fascismen: ”Idag 23 mars är det exakt 100 år sedan fascismen grundades vid Piazza San Sepolcro i Milano, Italien. Ideologin föddes som gav mänskligheten sin största organiserade ondska” (H maj 2019). Delningen blir både ett konkret sätt att dela historisk kunskap, men också ett sätt att indirekt marknadsföra sig själv. Noteras bör att det inte är fråga om några större utbildningsföretag. Det förekommer inte heller reklam för större etablerade företag inom grupperna.

Den ”plasticitet” som tidigare forskning konstaterat gällande karaktären på kunskapsmäklare institutioner (Burke, 2016), gäller också i hög grad de marknadsdrivna mäklarna. Flera av aktörerna har en bred uppsättning arenor och roller de använder sig av. En firma som är vikarieförmedlare kan också förmedla kunskap om undervisning på Facebook. Föreläsare och skribenter kan använda Facebook som en plattform för att indirekt marknadsföra sig själv via delning av kunskap.

Trådar där myndigheter, statliga bolag (SVT/UR) och kulturarvsinstitutioner delar material, eller får sitt material delat har kategoriserats som *offentliga organisationer*. I huvudsak handlar kunskapsdelningen om vad som kan kallas generell kunskap. Kunskapssammanställningar om skrivutveckling från Skolforskningsinstitutet och Skolinspektionens seminarier om bedömning är exempel på detta. Även Utbildningsradion (UR) länkar till material som handlar om bedömning och här är det

en anställd från UR som delar med sig av material i gruppen ”SO/SH”. Två exempel finns på att kulturarvsinstitutioners kunskap delas, Stockholms stadsarkiv och Auschwitz Memorial, och det är på gruppen ”Nätverk för historielärare. Myndigheternas kunskapsdelning har främst karaktären av ensidigt erbjudande av kunskap, det är alltså inte frågan om att bjuda in till dialog med lärarna. Snarare blir grupperna en form av anslagstavla där myndigheter presenterar men inte diskuterar kunskap.

Som tabellen visar ovan är delning av kunskap från organisationer sällsynt på de amerikanska facebookgrupperna. Dock delas kunskap från World Economic Forum på gruppen “IBDP History Teachers: Support Group”, se inlägg maj 2019. Stora institutioner, som Auschwitz Memorial, är inte själva aktiva på mindre grupper som vänder sig till lärare (utifrån materialet i denna grupp). Snarare jobbar de med att sprida kunskap via egna kanaler på sociala medier.

Lärarstudenter som är aktiva trådstartare har kategoriserats som just lärarstudenter. Vanligtvis handlar det om efterfrågan på kunskap som behövs för pågående examensarbeten. Det är bara i de svenska grupperna som lärarstudenter är aktiva. **Ämnesföreningar** som exempelvis Historielärarnas förening finns endast i ett fall representerat i en av de svenska facebookgrupperna. Kurser och vetenskapliga studier från *universitet* lyser med sin frånvaro på de olika grupperna, och det gäller oavsett ämne.

Den stora skillnaden mellan länderna är just antalet TS som kommer från andra än lärare. På de svenska grupperna delas kunskap från konsulter och fåmansföretag i betydligt högre grad än på de amerikanska motsvarigheterna. Dock förekommer ingen direkt marknadsförening av tjänster mot betalning i grupperna.

Sammanfattande diskussion

I ett historiskt perspektiv har kunskap om undervisning färdats mellan olika länder, ofta med lärare som kunskapsmäklare. Konferenser, tidningar och bidrag från staten bidrog till att kunskap delades (Rodgers, 1998; Popkewitz, 2006). I en avreglerad och alltmer marknadsiserad skola öppnas det upp för en rad nya aktörer och arenor som kan bidra med kunskap om hur undervisningen kan bedrivas (Ozga, 2009; Ball et al., 2012). I artikeln har en komparativ ansats använts för att belysa hur kunskap om undervisning delas och sprids i olika nationella kontexter via nya kanaler och mäklare då det är kunskapsdelning på Facebook som studeras.

Likheter

En likhet mellan ämnena och länderna är själva fenomenet facebookgrupper som vänder sig till ämneslärare där syftet är att dela med sig av kunskap om undervisning i SO-ämnena. Detta bör förstås som en del av en allmän global trend. Motsvarande grupper finns exempelvis i ämnen som matematik och modersmål (Liljekvist, van Bommel, Olin-Scheller, 2017; Liljekvist, 2016; Bissessar, 2014).

Liksom tidigare forskning visat är lärarna de dominerande agenterna inom dessa grupper. Forskning har också påtalat att det är olika slags karaktär på inläggen, kunskap om undervisning både delas och önskas (Liljekvist, van Bommel, Olin-Scheller, 2017). Även när det gäller SO-ämnena är detta, oavsett land, något som präglar inläggen i denna studie. När det gäller ämnesinnehåll finns det några få återkommande områden som är gemensamma. Dessa ämnesområden kan ses som en del av en internationell och globaliserad kanon. Områdena är första och andra världskrigen och inlägg med koppling till nazismen, Hitler och förintelsen. 75-års jubileet av ”D-day” kom också att uppmärksammas på samtliga grupper den 6 juni (undantaget ”SO/SH-lärare”), vilket tyder på att det finns vissa delar av minneskulturen och historien som kan betecknas som global. Ytterligare en likhet mellan grupperna är frånvaron av internationella organisationer. I linje med exempelvis Sjöbergs (2005) resonemang om hur enskilda länders ämneskursplaner påverkas av globala organisationers syn på ämnen, borde det åtminstone varit teoretiskt möjligt att se en högre närvaro av internationella organisationer i grupperna. Inom området historia och SO finns en rad organisationer som kunde ha varit representerade, t ex UNESCO som bl a sysslar med samhällsfrågor och historia (<https://en.unesco.org/>). Detta bör förstås i relation till de krav lärare har att verkställa angivna läroplaner. Områden som ligger utanför läroplanernas innehåll tycks därför nedprioriteras på dessa sidor.

Skillnader

Högre grad av kunskap vid sidan av ämneskunskaper delas och önskas i de grupper som har svenska lärare som målgrupp. Det handlar framförallt om professionskunskap rörande frågor som inte direkt handlar om undervisning, samt generell metodisk kunskap. Detta kan rimligtvis inte förklaras i skillnader mellan de nationella kontexterna, vare sig i fråga om styrning av skolan eller i fråga om ämnets karaktär i länderna. En betydande skillnad mellan länderna är också vilka som är kunskapsmäklare på grupperna. På de svenska grupperna ryms en större mångfald av aktörer än i USA. Framförallt är företag och personer som lever på att sälja kunskap med relevans för undervisningen betydligt mer synliga i Sverige. Författare som driver företag och har föreläsningar om historia, ”poddare” som är konsulter, liksom vikarieföretag är exempel på kommersiella aktörer i Sverige som delar kunskap på Facebook.

Svenska grupper har ett bredare spektrum av mäklare. På ett sätt speglar det marknadseringen av skolan, men det förklaras nog inte av skillnaden mellan ländernas skolsystem. Snarare bör det förstås i relation till hur grupperna modereras. På gruppen ”Secondary Social Studies Teachers Collaborative Group” fastslås på hemsidan att kommersiellt material från lärare av karaktären ”Teachers pay Teachers” (TpT) inte accepteras. TpT är ett fenomen där lärare har egna facebookgrupper som visserligen påminner om de grupper som studerats här, men där lärarna också säljer lektionsupplägg. Ett exempel är ”Michele Luck’s Social Studies - tpsocialstudies.com” som erbjuder olika lektionsupplägg mot betalning.

Vad och hur och inte varför, ett resultat av en facebook-kultur eller performance-kultur?

Den kunskap lärare delar eller vill ha rör vanlig kunskap kopplad till konkreta innehållsliga moment i historia och andra SO-ämnena. Det kan handla om att en årsplanering utifrån kursplanen läggs ut, det kan även handla om hur ett enskilt moment ska planeras. Det kan också handla om hur man ska få kunskap om enskilda personer eller fenomen. Återkommande i materialet är också hur elevernas kunskaper ska värderas och prövas. Det är alltså SO-ämnenas *vad* och *hur* som står i centrum. Frågor som lyfter ämnets roll i skolan och samhället, dvs ämnets *varför*, behandlas inte i någon större omfattning i det material som gått igenom. Det innebär att undervisningen i SO-ämnena framstår som en relativt värdeneutral företeelse då varför-frågorna inte kopplas till det specifika innehållet. Burke (2016) påpekar att kunskap sällan är värdeneutral och att det finns en kamp om tolkning om vad som är relevant kunskap. Men det finns i materialet få exempel där TS startar en diskussion som problematiserar kunskap. Kunskapen som delas eller önskas handlar alltså i huvudsak om hur elevernas prestationer ska förbättras, vilket kan ses som ett led i allmän performance-kultur där kvalificerande kunskaper prioriteras (Ball et al., 2012; Biesta, 2010).

Likaså är det få kontroversiella nationella eller internationella ämnen som behandlas, möjligen kan detta bero på att grupperna vill undvika politiserade diskussioner. Den digitala tekniken erbjuder nästan oändliga möjligheter för SO-ämnena att använda sig av internationella resurser som kan ligga till grund för undervisning och diskussion. Ändå tenderar den kunskap som delas främst vara av nationell karaktär med tydlig koppling till standards och test.

Här finns en utmaning för grupperna framöver. Som Larsson (2019) visar är behovet av kunskap om undervisning kring kontroversiella frågor stort och det finns lite i vår samtid som tyder på att SO-ämnenas uppdrag i skolan skulle bli mindre politiserat framöver. Frågor om kollektiva minnen, nationell identitet, migration och mänskliga rättigheter kommer med all sannolikhet att bli föremål för omfattande kontroverser framöver i skolan. Det finns risk att staten och andra offentliga organisationer undviker att hantera dessa frågor av rädsla för att bli anklagade för att vara ideologiska. Professionella sammanhang som faktiskt står fria från staten och politiska intressen torde vara utmärkta arenor för delandet av kunskap om hur kontroversiella frågor kan hanteras. Facebookgrupper i historia och andra SO-ämnena borde kunna fylla en viktig funktion framöver i en alltmer politiserad skola.

Globaliserad kunskap?

Globalisering av utbildning är ett välkänt fenomen som går hand i hand med marknadiseringen av skolan. Internationella tester och globala kunskapskoncerner är manifesta exempel på detta. Inom ämnesdidaktisk och kunskaps sociologisk forskning har det påpekats att de nationella skolsystemen (inklusive innehållet i kursplanerna) i och med detta homogeniseras och att undervisningen frikopplas från sin lokala kontext (Sjöberg, 2005; Ball et al., 2012). Globaliseringen av utbildning märks *dock inte* på Facebook i form av delning av kunskap från internationella organisationer. I de TS som

gåtts igenom är det kunskap från två organisationer som delas, Auschwitz Memorial och World Economic Forum. Noteras bör också att det är lärargrupperna som vänder sig till historielärare som delar denna kunskap. Det är alltså i hög grad en nationellt orienterad kunskap som delas så till vida att den har koppling till de olika kursplanerna. Även här finns goda möjligheter till utveckling av delning av kunskap via den lättillgängliga globala plattform som Facebook är.

I relation till svensk utbildningshistoria kan man notera att lärargrupper på Facebook följer en sedan länge väletablerad tradition där lärare delar med sig av sin kunskap om undervisning, vid sidan av offentliga institutioner. Tidigare var det ofta en systemkritisk kunskap som spreds genom t ex "resenärer" som via besök i andra länder delade med sig av progressiv kunskap (Popkewitz, 2006). Att ta del av ny kunskap som inte har staten som upphovsman har länge alltså varit en viktig del av lärares professionsutveckling. Men slående är att den påtagligt progressiva globala spridningskulturen vid tidigt 1900-tal nu delvis har ersatts av en digitaliserad kunskapsspridning där tolkning och omställning av nationella styrdokument är i fokus.

Litteratur och källor

Digitala källor

<http://auschwitz.org/en/>

<https://en.unesco.org/>

<https://www.facebook.com/groups/ibhistoryteachers/?ref=bookmarks> (IBDH history teachers)

<https://www.facebook.com/historielaerer/> (Historielaerer)

<https://www.facebook.com/groups/556626804397690/> (Nätverket för historielärare)

<https://www.facebook.com/groups/736418959740495/> (RLE-lærergrupp)

<https://www.facebook.com/groups/369441029806445/?ref=bookmarks> (SO/SH-lärare)

<https://www.facebook.com/groups/802717059905556/?ref=bookmarks> (Social studies)

[Michele Luck's Social Studies - tptsocialstudies.com](http://tptsocialstudies.com)

Litteratur

Alvesson, M. and Skoldberg, K. (2009). *Reflexive Methodology*. London: Sage.

Ball, S.J., Maguire, M., & Braun, A. (2012). *How schools do policy: Policy enactments in secondary schools*. London: Routledge.

Biesta, G. (2010). *Good Education in an Age of Measurement*. London: Paradigm Publisher.

Bissessar, C. S. (2014). "Facebook as an Informal Teacher Professional Development Tool." *Australian Journal of Teacher Education*, 39 (2).

Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: Oxford University press.

Burke, P. (2016). *What is the History of Knowledge?* Cambridge: Polity Press.

Casserberg, T. (1948). *Social fostran i Amerikanska skolor*. Stockholm: Pedagogiska Skrifter.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research Methods in Education* (7th ed.) London: Routledge.

Englund, T. (1986). *Curriculum as political problem*. Uppsala: Studies in Education 25.

Evans, R. (2012). *The hope for American school reform*. New York: Palgrave Macmillian.

Evans, R. (2004). *The Social Studies Wars: What Should We Teach the Children?* New York: Teachers college press.

Goodson, I. (2004). *The Making of Curriculum*. London: Routledge.

Grönlund, A. (2019). *Återkoppling i analoga och digitala klassrum*. Linköping: Linköping Studeis in Behavioural Science No. 218.

Hermanssons, E. (1940). *I Amerikanska skolor*. Stockholm: Svenska lärartidningens förlag.

HLFÅ, 1942. Uppsala: Almqvist & Wiksell.

Holmgren, M. (1928). "Ett försök med Daltonmetoden." *Skola och samhälle*. 1928.

Hopmann, S. (2003). "On the evaluation of curriculum reforms." *Journal of Curriculum Studies*, 35:4, 459-478.

Johnsson, M. (1948). *Enhetsskola och lärarutbildning i USA: några erfarenheter*. Lund: Gleerups.

Larsson, A. (2019). "Kontroversiella samhällsfrågor i samhällsorienterande ämnen 1962-2018: en komparation." *Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education*, 2019:3.

Latour, B. (1997). *Science in action*. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press.

Lightman, B., et al. (2013). *The Circulation of Knowledge between Britain, India and China : The Early-Modern World to the Twentieth Century*. Brill NV, 2013.

Liljekvist, Y. (2016). "Mathematics teachers' knowledge-sharing on the Internet: pedagogical message in instruction materials." *Nordic Studies in Mathematics Education*, 21 (3), 3–27.

Liljekvist Y., van Bommel J., Olin-Scheller C. (2017). "Professional Learning Communities in a Web 2.0 World: Rethinking the Conditions for Professional Development." In Amzat I., Valdez N. (eds) *Teacher Empowerment Toward Professional Development and Practices*. Singapore: Springer.

Lässig, S. (2016). "The History of Knowledge and the Expansion of the Historical Research Agenda." *Bulletin of the GHI*, Washington 59, s. 29-44.

Mörner, M. (1981). "Historisk komparation." *Scandia* V 47:2.

Ongstad, S. (2012). "Komparativ fagdidaktikk? Eksempler, hypoteser og forutsetninger." In *Sammenlignende fagdidaktik 2*, red. Ellen Krogh & Frede V Nielsen. Köpenhamn: Aarhus universitet.

Ozga, J (2009). "Governing education through data in England: from regulation to self-evaluation." *Journal of Education Policy*, 24:2, 149-162.

Popkewitz, T. (ed) (2006) *Inventing the modern self and John Dewey*. New York: Palgrave.

Pearson, H. (1922). "Dalton-systemet." *Skola och samhälle*. 1922.

Persson, S. (2008). *Lärarkets uppkomst och förändring*. Göteborg: Göteborg Studies in Sociology No 33.

Rodgers, D. (1998). *Atlantic Crossings: Social Politics In an Progressive Age*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.

Rothstein, B. (1986). *Den socialdemokratiska staten*. Arkiv: Lund.

Samuelsson, J. and Wendell, J. (2016) "Historical thinking about sources in the context of a standards-based curriculum: a Swedish case." *The Curriculum Journal*, 27:4, 479-499, DOI: 10.1080/09585176.2016.1195275.

Sarasin, P. (2011). "Was ist Wissensgeschichte?", *Internationales Archiv für Sozialgeschichte der deutschen Literatur (IASL)* 36:1.

Sjöberg, S. (2005). "TIMSS och Pisa – brickor i det politiska spelet." *Pedagogiska magasinet*, 2005, nr 2.

Symcox, L. (2002). *Whose History?* New York: Teacher College Press.

Whitty, G. and Power, S. (2000). "Marktization and privatization in mass education systems." *International Journal of Educational Development* 20: 93-107.

Yin, R. (2014). *Case Study Research: Design and Methods*. London: Sage.

Östling, J. (2015). "Vad är kunskapshistoria?" *Historisk tidskrift* 135:1.